

Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning (SOU 2026:10)

Ju2026/00351

Nacka tingsrätt har beretts möjlighet att lämna synpunkter på innehållet i betänkandet. Tingsrätten har, utifrån de intressen som domstolen har att bevaka, följande synpunkter.

Tingsrätten instämmer inledningsvis i utredningens uppfattning att det finns anledning att göra en allmän översyn av reglerna i 26 och 27 kap. rättegångsbalken om beslag och kvarstad (avsnitt 2.5). Betänkandets förslag innebär tillsammans med förändringarna i 2024 års reform att möjligheterna till beslag utvidgas på så sätt att det fortsatta behovet av kvarstadsbestämmelserna i brottmål bör utredas, till undvikande av två överlappande institut med skilda processuella regler.

Av de skäl som utredningen har angett är tingsrätten positiv till och tillstyrker förslaget om förlängning av fristen inom vilken tingsrätten ska hålla beslagsförhandling och upphävande av kravet på att rätten ska sätta och bevaka en åtalsfrist när ett beslag prövas (avsnitt 3.4 och 3.5).

I fråga om beslagtagna företag har utredningen föreslagit att styrelse och verkställande direktör ska avskäras från rådigheten (avsnitt 6.6). En sådan ordning innebär ett principiellt stort ingrepp och tingsrätten efterfrågar mer ingående överväganden avseende den proportionalitetsbedömning som tillämpande myndigheter och domstolar behöver göra. Beslag av företag innebär i jämförelse med de flesta andra beslagstyper en större risk för skada för tredje män, t.ex. minoritetsägare. Tingsrätten konstaterar att bestämmelsen är generellt utformad och att uppgiften om att åtgärden i praktiken främst lär nyttjas när företag används som brottsverktyg därför inte förtar behovet av ytterligare överväganden. Proportionaliteten av beslag av företag som helt saknar brottslig koppling är i stället ett exempel på en fråga som förtjänar att uppmärksammas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Tingsrätten ställer sig frågande till behovet och lämpligheten av att utvidga möjligheterna för myndigheter att använda förverkad egendom, vilket inte heller krävs av förverkandedirektivet eller FATF:s rekommendationer (avsnitt 5.4). Det kan noteras att ett tillgodogörande av egendomen enligt förslaget kräver att det är olämpligt eller omöjligt att sälja egendomen, vilket sällan lär vara fallet för exempelvis mobiltelefoner och hårddiskar. Även om det skulle finnas viss nytta i att myndigheterna får använda beslagtagen och förverkad egendom ifrågasätter tingsrätten att den väger tyngre än ett system som skulle kunna uppfattas som att verkställande myndigheter har ett egenintresse vid tillämpningen av straffrättens tvångsmedel. Det är ytterst en fråga om rättssäkerhet och allmänhetens förtroende för myndigheterna.

Tingsrätten tillstyrker utredningens förslag att inte införa en omvänd bevisbörda för utvidgade förverkanden (avsnitt 8.5). Att det verkar saknas ett praktiskt behov av förändringen talar med styrka för att en sådan inte ska genomföras, särskilt eftersom den skulle öka risken för materiellt felaktiga beslut. Det skulle dessutom avvika från hur bevisbördan traditionellt sett placerats inom svensk straffrätt. För det fall

regeringen väljer att ändå införa en omvänd bevisbörda vill tingsrätten påtala att utredningens i så fall föreslagna justering av 36 kap. 6 § innehåller en ändring av rekvisitet ”härör från brottslig verksamhet” till ”[inte] förvärvats på ett lagligt sätt”. Det har inte framgått att ändringen är avsedd att medföra någon förändring i sak, men den bör oavsett belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Ett förvärv på lagligt sätt skulle till exempel kunna tänkas omfatta ett legalt köp gjort med illegala medel, vilket sannolikt inte är en avsedd förändring av bestämmelsens innebörd.

Tingsrätten ser också, liksom utredningen, att det saknas någon invändningsfri lösning på de problem som kan uppstå vid ett förordnande enligt 36 kap. 22 § (avsnitt 10.6). Frågan bör uppmärksammas på nytt i ett annat sammanhang.

Slutligen vill tingsrätten beträffande förslagets konsekvenser (avsnitt 12.4) påtala att inrättandet av ett Nationellt center för tillgångsinriktad brottsbekämpning sannolikt kommer leda till ett ökat antal ansökningar om självständiga förverkanden, vilket kan komma att medföra ökade kostnader för de allmänna domstolarna. De nya typer av egendom som ska kunna tas i beslag, inte minst företag, lär dessutom innebära mer arbetskrävande prövningar.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Nina Stubbe. I handläggningen har deltagit chefsrådmannen David Säfwe och tingsfiskalen Erik Renell, föredragande.

Nina Stubbe

Erik Renell